

Tiesos Draugas Ekstra Nr. 95

LEBBS naujienos

2016 m. lapkritis

**„Jei laikysitės mano mokslo, jūs iš tikro būsite mano mokiniai;
jūs pažinsite tiesą ir tiesa padarys jus laisvus.“ Jn 8,31-32**

Tiesos Draugas Ekstra yra Lietuvos evangelikų baptistų bendruomenių sąjungos leidinys, platinamas elektroniniu paštu, skirtas apžvelgti mūsų bendrijos įvykius, naujienas, spausdinti aktualius straipsnius bei esė.

Šiame numeryje:

Ką rašė „Tiesos draugas“ prieš 90 metų

Krikščionybė XVI amžiuje, IV dalis

Klaipėdos bendruomenės jubiliejus

EBF maldos kalendorius

*****

Mieli Tiesos Draugo Ekstra skaitytojai,

Nors ir vėluojantis, naujas numeris šiltai sveikinasi su jumis, linkėdamas gražių lapkričio dienų, o netrukus – ir Advento pradžios... Greitai bėga dienos – gera, svarbu sustoti ir būti dėkingiems už tai, kas buvo, ir nepamiršti, jog Dievas jau yra ateityje, kurią tik pasitinkame.

Kaip visada, lauksime jūsų laiškų, minčių, atsiliepimų!

Ką rašė „Tiesos draugas“ prieš 90 metų

Pabaltės Evangelikų baptistų suvažiavimo įspūdžiai

Apsirūpinęs kelionei reikalingais popieriais spalio 6 d. rytą su vienu bendradarbiu iškeliavau į Rygą. Vagone sutikome dar vieną brolių iš Kauno ir visi trys linksmi šnekučiuodami sustojome Joniškyje. Mūsų valdininkams atlikus pasų ir muito reviziją mus pervežė per Lietuvos sieną. Meitenės stotyje buvo latvių muito revizija, ir tada linksmi keliavome tolyn.

Rygos stotyje mus sulaukė suvažiavimo tvarkdariai, įsodino vežiman ir taip nuvykome į Latvijos baptistų seminarijos bažnyčią, kur buvo suvažiavimo biuras. Greitai susitikome su mūsų atstovais iš Žemaitijos ir Klaipėdos krašto. Suvažiavimo šūkis: „*Rūpestingai palaikant ramybės ryšiu dvasios vienybę*“ (Ef 4,3) sujungė susirinkusiųjų širdis.

Dr. Freijas, latvių baptistų sąjungos pirmininkas, visus širdingai pasveikino, o br. Matsonas iš Estijos sakdamas rimtą žodį pakvietė pakilti maldai. Latvių choras pagiedojo gražių giesmių, o iš Estijos atkeliavęs didelis choras su orkestru džiugino visų širdis.

Todėl, kad Maskvoje ar Leningrade numatytoji ši konferencija negalėjo įvykti, iš Sovietų Rusijos buvo atkeliavęs Rusijos baptistų atstovas br. Odincovas, kuris sveikino susirinkusius savo sąjungos vardu.

Per daugiau nei dvi dienas užsitęsusių suvažiavimų kalbėtojai palietė įvairias temas: „Jėzus Kristus viso centras“, „Krikščionybės reikšmė Europoje“, „Kaip panaudoti spaudą platinant Evangeliją“, „Paklusnumas valdžiai“, „Baptistų vienybė“, „Moterų tarnystė“ ir kt.

Suomijos atstovas br. Jansonas kalbėjo apie savo šalies tikinčiųjų padėtį ir papasakojo apie dar nesenus jų persekiojimus. Pats kalbėtojas, dabar sulaukęs 78 metų, už Evangelijos skelbimą buvo nuteistas kalėti net septynis kartus. Aš, atstovaudamas Lietuvai, kalbėjau tema „Baptistai ir Biblija“. Koks buvo mūsų atstovų džiaugsmas, kai po mano kalbos seminarijos choras pagiedojo Lietuvos himną!

Tiesos Draugas, 1936 / 11 ✓

Krikščionybė XVI amžiuje (IV dalis)

Krikščionybės padėtis Lietuvoje.

Praėjus net 150 - 200 metų po Lietuvos „krikšto“, didelė dalis gyventojų ir toliau laikėsi pagoniškų papročių. Vienas autorius 1533 m. rašė, kad gyventojai savo mirusiuosius tebelaidoja miškeliuose ar kitose jiems šventose vietose, tebegarbina ažuolus, akmenis. Aleksandras Komulėjus 1595 m. laiške popiežiui rašė, kad daugelis katalikų kunigų nemoka vietinių gyventojų kalbos ir todėl iš jų nesą naudos bažnyčiai.

Katalikų kunigas Povilas Jakas savo knygoje „Krikščionybės tragizmas“ 1937 m. rašo: „*Visais laikais buvo tokių, kurie bodėjosi nekrikščioniška krikščionyje ir kurie ieškojo kitokios dvasios ir kitokios religinio gyvenimo santvarkos.*“ Reformacijos platinamos idėjos ir raginimas atsigręžti į pirminį tikėjimo šaltinį – Šventąjį Raštą – pasiekė ir Lietuvą. Tai buvo gera proga susipažinti su Kristaus mokymu, ypač tiems, kurie buvo išsilavinę ir ėjo ieškojimų keliu. Tad užklydusios į Lietuvą Reformacijos

idėjos kėlė nemažą susidomėjimą.

Kurį laiką Romos katalikų bažnyčia pati sugebėjo kovoti su Reformacijos apraiškomis, be to, jai padėjo ir ryžtinga bei neigiamą Lietuvos ir Lenkijos karaliaus Žygimanto Senojo pozicija Reformacijos atžvilgiu. Karalius išleido net keturis ediktus, kuriais buvo draudžiama platinti liuteroniškus raštus ir studijuoti Vitenberge. Todėl daugelis šviesių asmenybių iš Lietuvos, studijavę Europos protestantiškuose universitetuose, nedrįsdavo grįžti į Lietuvą arba grįžę turėdavo vėl išvykti ir apsigyvendavo Prūsijoje. Tai Martynas Mažvydas, Augustinas Jomantas, Aleksandras Rodūnionis, Baltramiejus Vilentas, Mikalojus Blotnas, Tomas Gedkantas ir kiti. Jų pastangų dėka Karaliaučiuje pasirodė pirmosios knygos lietuvių kalba.

Padėtis kiek pasikeitė, kai į sostą 1544 m. įžengė Žygimantas Augustas. Tai buvo įdomi asmenybė, pasižymėjusi ir abejonėmis, ir tolerancija. Žinoma, tokia

nepatikima karaliaus pozicija erzino katalikybės šalininkus, nors Žygimantas Augustas iki mirties išliko katalikas. Įdomu tai, kad kai kurie Reformacijos šalininkai tapo pamokslininkais karaliaus dvare. Užsimezgė ryšiai su žymiais Reformacijos vadais: Liuteriu, Kalvinu, Bullingeriu, kurie karaliui siūsdavo savo teologinius veikalus. Tokios aplinkybės pasitarnavo protestantizmo plitimui Lietuvoje.

Kai Vilniaus vaivada ir LDK kancleris Mikalojus Radvila Juodasis atvirai parėmė protestantizmą, disidentams nebegrėsė katalikų vyskupų sankcijos. 1555 m. į Vilnių atvykęs popiežiaus nuncijus nerado

bendros kalbos su Radvila Juodoju, ir tapo aišku, kad padėtis keičiasi iš esmės. Amžininkai tvirtina, kad Radvila Juodasis karaliaus dvare turėjo daugiau galių nei visi valdovo patarėjai.

1554 m. Radvilų spaustuvėje Lietuvos Brastoje pasirodė pirmieji katechetiniai leidiniai lenkų kalba. 1553 m. Vilniuje pagal supaprastintą liturgiją pradėtos rengti pamaldos liaudies kalba, gausiai lankomos miestiečių ir apylinkių gyventojų. Tuomet Lietuvoje rezidavęs karaliaus pamokslininkas katalikas Piekarskis rašė, kad jis Vilniuje jaučiasi kaip avis tarp vilkų. Vilnius esąs „*pilnas klaidų, randama labai maža tų, kurie laikytųsi senosios bažnyčios apeigų, ir tie patys vargšai. Kiti gi dedasi priešininkų stovyklos.*“

Reikėtų pažymėti, kad Lietuvoje ankstyvojo Reformacijos sąjūdžio laikais pati Reformacija neturėjo aiškios konfesinės orientacijos. Buvo platinami ir Liuterio, ir Kalvino raštai, o daugelis tarp šių mokymų net neįžvelgė skirtumų. Vėliau, ypač kai Radvila Juodasis stėjo Reformacijos pusėn, pradėjo ryškėti kalvinistų (reformatų) dominavimas. Reformų banga pagavo valstybės elitą:

1572 m. net 73 % LDK senatorių buvo reformatai. Tuo tarpu liuteronybė tarp Lietuvos bajorų nebuvo tokia populiari. Provincijoje ji plačiau paplito didžiausiuose miestuose ir Žemaitijos miesteliuose palei sieną su Prūsija ir Livonija. Kadangi įvairiakalbėse liuteronų bendruomenėse trūko dvasininkų, į lietuviškąsias ir vokiškąsias jie buvo kviečiami iš Prūsijos. Liuteronų bendruomenės iki pat XVII a. Lietuvoje nesusibūrė į savarankišką ir vieningą krašto bažnyčią.

Nuo 1557 m. pradeda ryškėti Lietuvos reformatų konfesinė linija. Buvo sušaukta „Vilniaus krikščionių surinkimo“ sueiga. Vadovaujant Radvilos Juodojo pamokslininkui superintendentui Zacijui nutarta bendruomenės narių vaikams ir tarnams paskirti katekizmo mokytoją. Pats superintendentas 1558 m. pradėjo ilgą kelių dalių išsamų mokymą apie frazę „Tai yra mano kūnas“. Zacijus neigė realų Kristaus buvimą Eucharistijoje, ir jo mokymas buvo nukreiptas prieš katalikišką bei liuteronišką Eucharistijos doktriną. O tai reiškė, kad iki tol vadinamasis „Vilniaus krikščionių surinkimas“ ėmė virsti evangelikų reformatų (kalvinistų) bendruomene.

Organizaciniu požiūriu pradėję stiprėti reformatai susidūrė su naujais teologiniais iššūkiais ir išbandymais. Ėmė plisti mokymas apie suaugusių krikštą. Net įtakinga didikė Radvilos Juodojo sesuo Ona pradėjo skelbti anabaptistų mokymą, nukreiptą prieš kūdikių krikštą, o vėliau ir pats Radvila Juodasis ėmė rodyti palankumą šiam mokymui. Dar daugiau problemų kilo, kai į Lietuvą atvyko italas Jurgis Blandratas, kuris kritikavo Dievo trejybės doktriną. Būtent dėl antitrinitarizmo jam teko palikti Ženevą. Dėl Blandrato veiklos perspėjimą į Vilnių atsiuntė pats Kalvinas, bet tai nepaveikė Lietuvos reformatų įtakingiausių asmenų, net paties Radvilos Juodojo. Bendruomenėse prasidėjo nesutarimai ir *skilimo* procesas. Be abejo, žiūrint iš šalies, amžininkams tokia nestabili padėtis kėlė nepasitikėjimą ir abejones, ir net nebuvo aišku, kaip vadinti šią

krikščionių grupę: ar *arionais*, t. y. neigiančiais Kristaus lygybę su Tėvu, ar anabaptistais, kurie skelbė suaugusių žmonių krikštą. Antitrinitarizmo teologiją dar labiau sustiprino į Lenkiją atvykęs šio mokymo apologetas Faustas Socinijus. Anabaptistines idėjas platino Petras Gonezijus, aiškiai pasisakydamas prieš kūdikių krikštą. Kiek vėliau Gonezijus pradėjo skelbti pacifistinį mokymą: krikščioniui neleistina turėti valdinių, atlikti karo tarnybą, kreiptis į teismus ir pan.

Kai XVI a. pabaigoje mirė įtakingieji radikalų rėmėjai Budnas ir Kiška, pastarojo valdos pateko į kalvinisto Radvilos Perkūno rankas, o reformatų centras persikėlė į Naugarduką. Buvo pasiekta, kad seimas priimtų nutarimą, įpareigojantį antitrinitorius per trejus metus pereiti į katalikybę arba apleisti šalį. Dalis jų perėjo į kalvinizmą arba katalikybę, o kita dalis iškeliavo į Transilvaniją, Nyderlandus ir Prūsiją.

Nors Žygimanto Augusto mirties metais (1572) reformatai buvo beveik pasiekę savo apogėjų, išryškėjo ir krizės požymiai. Be jokios abejonės, tai buvo vidinio skaldymosi bei aštrių vaidų tarp kalvinistų ir antitrinitorių pasekmė.

Tridento susirinkimas (1545-1563). Šio katalikų bažnyčios sušaukto susirinkimo metu jokių dialogų su Reformacijos šalininkais nebuvo, nes jie susirinkime nedalyvavo. Apie jokių kompromisus su Reformacijos šalininkais net nebuvo kalbos, bet užtat buvo dar kartą patvirtintos ir sustiprintos pačios katalikų bažnyčios pozicijos. Buvo pripažinta, kad Šventasis Raštas nėra vienintelis apreiškimo šaltinis ir kad jį papildo tradicija, tik nebuvo apibrėžta, kas ji yra. Susirinkimas suteikė ypatingą statusą lotyniškajam Biblijos vertimui – Vulgatai, kurioje yra ir apokrifinės knygos. Buvo uždrausta be raštiško bažnyčios vyresnybės leidimo skaityti kitus vertimus. Aiškinti Šv. Raštą galima tik pagal „motinos bažnyčios nurodymus“.

Prieš vieną iš reformatams svarbiausių doktrinų – *išteisinimas tik tikėjimu* – buvo surašyta net 16 skyrių, kuriuose

aiškiai sakoma, jog išteisinimas gaunamas per tikėjimą ir darbus. Buvo patvirtintas septynių sakramentų sąrašas ir jų vykdymo praktika. Trumpai buvo paliestas skaistyklos klausimas nurodant, kad svarstymai šia tema yra žalingi. Taip pat buvo pritarta ir toliau liturgijoje vartoti lotynų kalbą. Pritarta indulgencijoms, nors ir uždrausta jomis prekiauti. Buvo pripažinta, kad išėjimas iš katalikų bažnyčios yra didelė nuodėmė. Sėkmingesnei kovai su Reformacija buvo priimti ir kiti sprendimai: nutarta kelti teologinio išsilavinimo lygį atidarant naujas seminarijas, įsakyta bažnyčiose reguliariai sakyti pamokslus, bausti dvasininkus už moralinius prasižengimus.

1537 m. pas popiežių Paulių III su keletu draugų apsilankė Ignatas Lojola, kuris jau anksčiau buvo įkūręs „Compania de Jesus“ – Jėzaus draugiją. Popiežius suvokė, kad tokia draugija ypač savalaikė kovai su Reformacija, ir 1540 m. patvirtino naują vienuolių ordiną su griežčiausiomis taisyklėmis, iš kurių viena buvo paklusnumas popiežiui. Šio ordino, pavadinto *jėzuitų* vardu, iniciatorius Ignatas Lojola tapo ordino generolu.

Per trumpą laiką jėzuitams pavyko iš dalies atgaivinti katalikybę vokiečių žemėse ir Šveicarijoje. Prancūzijoje jie net sukėlė pilietinį karą ir baisiąją Baltramiejaus naktį 1572 m. Nyderlanduose jėzuitams paklusnus hercogas iš Albos išžudė daugiau nei 100 000 protestantų. Jėzuitai slapta veikė net Anglijoje, bet ten jų veikla buvo sustabdyta grasinant mirties bausme.

Jėzuitai Lietuvoje. Čia jie atsirado 1569 m. Tai buvo čekas Baltazaras Hostovinas su trimis draugais. Lietuvoje prasidėjo kontrreformacijos procesas, užsitęsęs ilgiau nei 80 metų. Pirmiausia 1570 m. buvo įsteigta Vilniaus jėzuitų kolegija – gimnazijos tipo mokykla, o 1579 m. karaliaus Stepono Batoro ir popiežius aktais Vilniaus kolegijai buvo suteiktos universiteto teisės. 1576 m. Vilniuje pradėjo veikti jėzuitų įsteigta spaustuvė. Prie bažnyčių buvo atidaromos vargšų, neįgaliųjų ir

nusenusiųjų prieglaudos – špitalės. Išlaikytiniai pagal išgales turėjo užsidirbti pragyvenimui arba, gavę klebono leidimą, elgetauti.

Lietuvoje jėzuitai pasiekė, kad atgaunant prarastas katalikų pozicijas būtų geriau organizuojamas ir kontroliuojamas visas bažnytinis gyvenimas. Jėzuitai skatino laidoti mirusiuosius bažnyčių įsteigtose kapinėse ir būtinai su bažnytinėmis apeigomis. Pradėta reikalauti nelaidoti tų mirusiųjų, kurie neatliko velykinės išpažinties.

Tuo metu Lietuvoje ypač suklestėjo Marijos – Dievo motinos kultas ir kaip niekada paplito „stebuklingi“ jos paveikslai: Vilniuje, Trakuose, Šiluvoje ir kitur. Atsirado „kalvarijos“ – Kristaus nueito kančių kelio imitacija. Pradėjo plėtotis vadinamasis „barokinis maldingumas“: popiežiaus įvestos naujos šventės Marijos garbei pradėtos švęsti ir Lietuvoje. Marijos garbei kuriamos naujos giesmės, pvz.: „Saulės rūbais padabinta, / karūna žvaigždėms perpinta. / Mėnuo puikus galvą savo / pametė po kojų tavo.“ Įsivyravo iki mūsų laikų nusistovėję Nukryžiuotojo ir Rūpintojėlio bei Marijos ikonografiniai tipai.

Ypatingas dėmesys buvo atkreiptas į katalikus, kurie gyveno paribyje su protestantais. Pvz., „Gargždų klebonui nurodyta įspėti į Klaipėdą vykstančius parapijiečius nesilankyti liuteronų

bažnyčiose, o Vainuto dešimtininkams prižiūrėti, kad vietos žmonės nepritaptų prie Katyčių valdinių „sektos“ (t.y. Prūsijos liuteronų) ir neneštų ten krikštyti vaikų“ („Krikščionybės istorija Lietuvoje“, psl. 250).

Vilniuje epizodiškai atsirasdavo įtampa ir kildavo riaušės, pvz., protestantų laidotuvių metu, kuriose jie viešai demonstruodavo savo tapatumą, o tai sukeldavo katalikų įniršį. 1591 ir 1611 metais buvo sugriauta reformatų bažnyčia, o 1640 m. Seimo sprendimu ji buvo iškelta už miesto sienų į dabartinę Pylimo gatvę.

Apibendrinat reikia pažymėti, kad Lietuvoje katalikų bažnyčiai atsigauti ir kovoti su Reformacija padėjo jėzuitų aktyvumas ir apskrumas, taip pat ir pačių protestantų nevieningumas. Jų buvo net keturios srovės:

- kalvinistai (reformatai),
- liuteronai,
- antitrinitoriai (unitarai, kurie laikėsi Fausto Socinijaus mokymo),
- anabaptistai (kai kurie iš jų taip pat laikėsi unitarinių pažiūrų).

(Tęsinys kitame numeryje)

Albertas Latužis ✓

Klaipėdos bendruomenės 175 metų jubiliejus

2016 m. spalio 8 d. Klaipėdos evangelikų baptistų bendruomenė kartu su draugais ir svečiais šventė 175 metų bendruomenės įkūrimo jubiliejų. Sulaukėme draugų iš Lietuvos baptistų bendruomenių priklausiančių Lietuvos ev. baptistų sąjungai, Klaipėdos miesto evangelikų bendruomenių, Biblijos studijų centro, „Vaivorykštės tako“ gimnazijos, LCC Tarptautinio Universiteto, gavome sveikinimus nuo mūsų užsienio draugų iš Vokietijos: partnerinės bendruomenės Weltersbache, Helmuto ir Dagmaros Freimanų ir kitų draugų.

Širdys yra visos mūsų slaptos atminties archyvas. Tikrai išgyventi dalykai palieka ryškiausią pėdsaką. Kiekvienas žmogus atmintyje nešiojasi savo gyvenimo knygą. Taip ir kiekvienas mūsų bendruomenės narys savo širdyje saugo šių namų istoriją, nes ji jam brangi. Mūsų bendruomenės atsiradimas yra tiesioginis Dievo veikimo žmonėse vaisius. Jis susijęs su vieno paprasto žmogaus, Eduardo Grimo, dvasiniais išgyvenimais ir ieškojimais. 1841 metų spalio 2-os dienos vakarą, iš Vokietijos atvykęs brolis Johanas-Gerhardas Onkenas Dangės upėje pakrikštijo 16 seserų, o kitą dieną Kuršių mariose – 9 brolius. Taip gimė bendruomenė...

Dievo žinioje mūsų praeitis. Dabar, verčiant naują mūsų istorijos puslapį, maloningajam Dievui patikime savo ateitį. Žvelgdami į nueito kelio metus, dėkojame Viešpačiui, kad seniai uždegtas žiburio šviesa dar šviečia ir šiandien, jog daugelis mūsų esame Dievo malonės stebuklų liudytojai.

Esame dėkingi visiems, kurie užrašė arba nufotografavo praeities įvykius, tapusius mūsų bažnyčios istorija.

Žmogaus širdis graži tiek, kiek joje gyvena Dievas. Širdis yra tikroji Jo šventovė. Jei mūsų tikėjimo ir gyvenimo upė tekės vien į Viešpatį, tikime, jog ir ateityje mūsų vaikai ir vaikaitėliai minės šios bendruomenės jubiliejus.

Olegas Doroninas ✓

Europos Baptistų Federacijos (EBF) maldos kalendorius

Spalio 31 - lapkričio 6 meldžiamės už:

Portugalijos baptistų konvenciją

Bendruomenių skaičius:	72
Bendras narių skaičius:	4 800
Prezidentas:	Fernando Soares Loja

Lapkričio 7-13 meldžiamės už:

Nyderlandų baptistų bažnyčių sąjungą

Bendruomenių skaičius:	77
Bendras narių skaičius:	10 606
Prezidentė:	Els Leeuw-Vermeulen
Generalinis koordinatorius:	Albrecht Boerrigter

Lapkričio 14-20 meldžiamės už:

Lenkijos baptistų sąjungą

Bendruomenių skaičius: 86
Bendras narių skaičius: 5 000
Pirmininkas/ Generalinis sekretorius: Mateusz Wichary

Lapkričio 21-27 meldžiamės už:

Moldovos evangelikų krikščionių-baptistų bendruomenių sąjungą

Bendruomenių skaičius: 482
Bendras narių skaičius: 19 578
Prezidentas: Ion Miron
Generalinis sekretorius: Nicolae Vozian

Lapkričio 28 – gruodžio 4 meldžiamės už:

Rumunijos baptistų sąjungą

Bendruomenių skaičius: 1 722
Bendras narių skaičius: 98 672
Prezidentas: Viorel Iuga
Generalinis sekretorius: Ioan Ardelean

EBF maldos kalendorių bei išsamesnę informaciją apie maldos poreikius galite rasti Europos Baptistų Federacijos internetiniame puslapyje: <http://www.ebf.org>. ✓

*Straipsniai trumpinami ir redaguojami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė ne visada sutampa su autorių nuomone.

*Jei norite atsisakyti naujienų, atsiųskite tuščią elektroninį laišką su žodeliu - NESIŪSTI.

© Lietuvos evangelikų baptistų bendruomenių sąjunga

El.paštas: office@baptist.lt

Mūsų sąskaita:

Lietuvos evangelikų baptistų bendruomenių sąjunga

Įmonės kodas: 192077697

AB SEB bankas,

Banko kodas: 70440

Sąskaitos nr. LT79 7044 0600 0415 1925